

Høringsnotat

Innvandringsavdelingen

Dato: 20. januar 2021

Saksnr: 20/3477

Høringsfrist: 24. mars 2022

ADGANG TIL Å AVHOLDE FJERNMØTER OG Å TA LYD- OG BILDEOPPTAK AV MUNTLEGE FORKLARINGER I UTLENDINGSNEMNDA M.M.

1 Innledning

Høringsnotatet inneholder forslag til endringer i utlendingslovens (utl.) og utlendingsforskriften (utlf.).

Departementet forslår en endring i utlendingsloven, slik at nemndmøter på permanent basis kan avholdes digitalt («fjernmøter») i Utlendingsnemnda (UNE). Midlertidige bestemmelser om dette ble innført i utlendingsloven som følge av covid-19-pandemien, men disse bestemmelsene opphørte 1. desember 2021.

Departementet foreslår også en ny bestemmelse i utlendingsloven som gjelder UNEs behandling av klager over avslag på tilskudd til assistert retur og tvangsretur. Forslaget går ut på at gjeldende bestemmelser om valg av avgjørelsesform ikke får anvendelse, men at det overlates til nemndas direktør å gi retningslinjer for hvordan disse klagenes skal behandles og hvem som skal avgjøre dem.

Departementet foreslår videre en ny bestemmelse i utlendingsforskriften om adgang til å ta lyd- og bildeopptak av muntlige forklaringer i UNE, forklaringer som avgis i nemndmøter eller under saksforberedende samtaler.

Det foreslås å endre betegnelsen i utlendingsloven og utlendingsforskriften på organisasjonene som kan spille inn forslag til nemndmedlemmer. De betegnes i dag som «humanitære organisasjoner», noe som foreslås endret til «frivillige organisasjoner». Det foreslås også en presisering av hvem som kan oppnevnes som nemndmedlem, samt en justering av ordlyden når det gjelder fordelingen av antall nemndmedlemmer som oppnevnes fra hhv. statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne, og organisasjonene.

Det foreslås å gå bort fra dagens ordning med at departementet oppnevner faste nemndmedlemmer til stornemnda. Det foreslås i stedet at UNE skal trekke ut nemndmedlemmer til stornemndmøtene, på samme måte som til nemndmøter ellers. For å sikre at de nemndmedlemmene som deltar i stornemndmøter har erfaring med utøvelse av vervet, skal det imidlertid bare trekkes ut nemndmedlemmer som også har hatt vervet i en tidligere fireårsperiode.

2 Adgang til å avholde nemndmøter digitalt i UNE (fjernmøter)

2.1 Bakgrunn

Som følge av koronapandemien ble det gjort tilpasninger i saksbehandlingsreglene for UNE. Reglene ble inntatt som et midlertidig kapittel 10 a i utlendingsloven og trådte i kraft 26. mai 2020. Det ble åpnet for å avholde nemndmøter som *fjernmøte*, dvs. at deltakerne ikke er fysisk på samme sted, men at møtet gjennomføres ved hjelp av fjernmøteteknologi, som f.eks. video- eller telefonkonferanse. Reglene ble med dette mer fleksible, og det ble mulig å gjennomføre nemndmøter uten at deltakerne var nødt til å reise og møte fysisk i UNEs lokaler. Formålet var å begrense antallet utsatte nemndmøter og å unngå økt saksbehandlingstid som følge av pandemien og innførte smitteverntiltak.

I de midlertidige reglene ble det samtidig presisert at det måtte være ubetenkelig for klageren å avholde møtet som fjernmøte. Klageren ble gitt rett til å uttale seg om spørsmålet.

Reglenes varighet er forlenget to ganger, senest 1. juni 2021. Reglene opphørte 1. desember 2021.

Da pandemien traff, ble det raskt innført smitteverntiltak og tilpassede saksbehandlingsregler med midlertidig varighet i flere deler av forvaltningen. Det hører med til en modernisering av arbeidsformer å videreføre muligheten for å avholde fjernmøter, uavhengig av pandemien. Siden gjeldende regler er midlertidige, må det innføres en varig hjemmel for at fjernmøter fortsatt skal kunne avholdes.

2.2 Gjeldende rett

UNE er et faglig uavhengig organ som avgjør klager over vedtak truffet av UDI etter utlendingsloven og statsborgerloven. Saker som byr på vesentlige tvilsspørsmål behandles i nemndmøte, der én nemndleder og to nemndmedlemmer deltar, jf. utl. § 78 første ledd. Er saken av mer prinsipiell betydning, kan den behandles i stornemnd, jf. utl. § 78 annet ledd og utlf. § 16-4. Det er da tre nemndledere og fire nemndmedlemmer som deltar.

Saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av nemndleder etter forberedelse av sekretariatet, jf. utl. § 78 tredje ledd.

Det er nemndleder som beslutter sakens avgjørelsesform, jf. utl. § 78 femte ledd og utlf. § 16-7.

Nemndleder beslutter også om klageren skal gis adgang til å møte personlig og uttale seg i saken, jf. utlf. § 16-12 første ledd siste setning. Klagerens advokat/representant og ev. andre kan gis adgang til å møte sammen med klageren, jf. utl. § 78 sjette ledd:

«Utlendingen kan gis adgang til å møte personlig og uttale seg i saken som behandles etter første eller annet ledd. I asylsaker skal slik adgang som hovedregel gis. Utlendingens advokat eller en annen representant for utlendingen kan møte sammen med utlendingen. Også andre kan gis adgang til å møte og avgi uttalelse.»

For øvrig fremgår det av utlf. § 16-13 siste ledd at dersom saken skal behandles i nemndmøte med personlig fremmøte, og klageren har gyldig forfall, skal saken som hovedregel utsettes.

Ifølge utl. § 78 syvende ledd kan en beslutning om avgjørelsesform og personlig fremmøte ikke påklages:

«Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for beslutninger om avgjørelsesform og personlig fremmøte.»

De midlertidige reglene i utl. kapittel 10 a åpner for at UNE kan gjennomføre nemndmøter som fjernmøter, jf. utl. § 79 b første ledd første punktum:

«Nemndleder kan beslutte at nemndmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter[...]. Det kan besluttes at tolking skal gjennomføres som fjerntolking.»

I annet ledd fremgår det at utlendingen skal gis rett til å uttale seg før det besluttes at et nemndmøte der vedkommende skal delta, gjennomføres som fjernmøte:

«Før nemnda treffer beslutning om fjernmøte hvor utlendingen kan møte, skal utlendingen gis rett til å uttale seg.»

Det følger av utl. § 79 d at reglene om fjernmøte mv. gjelder tilsvarende for saker som skal behandles i stornemnd.

2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre en ny, varig bestemmelse i utlendingsloven som åpner for å avholde nemndmøter digitalt i UNE som fjernmøter. Det vises til at det ble innført en midlertidig hjemmel for å avholde fjernmøter under pandemien. Formålet var å gjøre saksbehandlingsreglene mer fleksible, slik at nemndmøter ikke ble unødig utsatt som følge av smitteverntiltak. Tilbakemeldingene har gjennomgående vært gode fra UNE, og det har også vært ressursbesparende å gjennomføre nemndmøter uten at alle deltakerne må være til stede fysisk i UNES lokaler. En hjemmel til å avholde fjernmøter representerer uansett en modernisering av arbeidsformer, som etter departementets syn bør videreføres, uavhengig av hvordan pandemien utvikler seg.

En midlertidig hjemmel for fjernmøte ble innført i flere deler av offentlig sektor tidlig i pandemien, bl.a. i domstolene. Departementet bemerker at fjernmøteordningen i domstolene foreløpig kun er foreslått forlenget frem til 1. juni 2022, jf. Prop. 33 L (2021–2022). Etter departementets syn er det imidlertid ingen grunn til å vente med å innføre en permanent ordning for UNE. I motsetning til rettsmøter i domstolene, avholdes alle nemndmøter i utlendingssaker i Oslo. UNE vil dermed kunne spare utgifter til reise og opphold for deltakere som bor i andre landsdeler, så snart en permanent hjemmel for fjernmøte er på plass.

I forslaget til en permanent ordning for fjernmøte i UNE legger departementet opp til en vid bestemmelse som åpner for at én eller flere av deltakerne i et nemndmøte ikke er til stede i møtet fysisk, men deltar via fjernmøteteknologi. Det innebærer f.eks. at klageren med ev. advokat/representant og tolk kan delta via videolink, mens nemndmedlemmene er til stede fysisk, eller omvendt. Det samme gjelder andre deltakere i nemndmøtet, f.eks. vitner som er gitt adgang til å avgi uttalelse i saken.

Departementet understreker at forslaget *åpner for* å gjennomføre fjernmøter. Det er ikke slik at ethvert nemndmøte skal gjennomføres som fjernmøte. Det er viktig for departementet å få frem at klagerens rettssikkerhet står i sentrum, og at fjernmøte kun vil være aktuelt dersom det er hensiktsmessig og også *ubetenkelig* av hensyn til klageren. Det følger av gjeldende rett at det er nemndleder som beslutter hvilken avgjørelsesform saken gis, og hvem som får adgang til å delta i et ev. nemndmøte, jf. bl.a. utl. § 78 femte og sjette ledd. På samme måte foreslår departementet at det er nemndleder i UNE som avgjør om en sak skal behandles i fjernmøte, og om deltakelsen til klageren og advokat/representant, tolk og ev. vitner eller andre, skal være fysisk eller via video- eller lydlink.

Når nemndleder vurderer om fjernmøte er aktuelt i den konkrete saken, må det avgjørende være om klagerens rettssikkerhet vil bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom et fjernmøte. I vurderingen vil det være relevant å ta i betraktning sakens karakter og klagerens situasjon (bl.a. om vedkommende er særlig sårbar), og naturligvis tilgangen på fjernmøteutstyr og tilgjengelige teknologiske løsninger.

Det er langt fra alle saker som egner seg for fjernmøte. Men i saker der det er *ubetenkelig* for klageren at én eller flere nemndmøtedeltakere deltar uten å være fysisk til stede, vil fjernmøte kunne være en smidig og god løsning. Eksempelvis vil klagere og advokater som bor i andre deler av landet kunne unngå lang reisevei og overnattingsdøgn i Oslo, og dersom et nemndmedlem må melde forfall i siste liten, vil det være enklere å finne en erstatting når det nye nemndmedlemmet ikke behøver å møte fysisk i UNEs lokaler. En mulighet for fjernmøte kan dermed bidra til at færre nemndmøter avlyses, og også være økonomisk besparende.

Generelt i møter kan man oppleve at dynamikk og kommunikasjonsform blir annerledes når det brukes fjernmøteteknologi fremfor fysisk tilstedeværelse. Det samme vil kunne være tilfellet når det i et nemndmøte brukes fjernmøteteknologi. Departementet kan likevel ikke se at slik endret dynamikk og kommunikasjonsform isolert sett tilsier at det ikke bør åpnes for å avholde fjernmøter, så lenge møteformen er ubetenkelig av hensyn til klageren.

For øvrig er UNEs erfaring at selv om noen advokater i utgangspunktet har vært skeptiske til fjernmøte, går møtene greit. På samme måte som i de midlertidige reglene i utl. kapittel 10 a, foreslår departementet at klageren skal gis rett til å uttale seg før UNEs nemndleder beslutter at saken skal behandles i fjernmøte. Som nevnt må det vurderes konkret i hver sak om fjernmøte er en aktuell møteform. Departementet presiserer at forslaget om å innføre en varig hjemmel som åpner for fjernmøter i UNE, på ingen måte vil gi færre nemndmøter eller mindre grad av deltakelse for klageren og ev. andre. Det som forslaget åpner for, er at deltakelse i et nemndmøte ikke nødvendigvis innebærer fysisk tilstedeværelse i UNEs lokaler. Så lenge det er ubetenkelig av hensyn til klagerens rettssikkerhet i den konkrete saken, kan ikke departementet se at det er tungtveiende grunner for *ikke* å innføre en varig hjemmel som åpner for fjernmøter.

Departementet foreslår at nemndleders beslutning om fjernmøte, på samme måte som andre avgjørelser om avgjørelsesform, ikke skal kunne påklages, jf. utl. § 78 syvende ledd.

2.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjennomføring av fjernmøter vil medføre lavere kostnader til reise og overnatting for klagere, advokater og ev. tolker. Utover det legger departementet til grunn at ev. høyere kostnader, f.eks. til teknologisk utstyr mv., kan dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

3 Tilskudd til retur – klagebehandling i UNE

3.1 Bakgrunn

Utlendinger som får endelig avslag på sin asylsøknad, og andre som oppholder seg i Norge uten tillatelse, har plikt til å forlate landet. En utreisepliktig utlending som skal returnere til sitt hjemland/opprinnelsesland kan på visse vilkår motta tilskudd i den forbindelse. Søknader om tilskudd til retur behandles av UDI iht. forskrift 17. februar 2020 nr. 183 om tilskudd til assistert retur og tvangsretur, som trådte i kraft 1. mars 2020. Avslag på søknad om tilskudd til retur anses som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan påklages. Inntil nylig var det Justis- og beredskapsdepartementet som behandlet slike klager, men 10. september 2021 overtok UNE denne oppgaven, jf. forskriften § 13 annet ledd, jf. utl. § 90 a. Departementet foreslår at UNEs direktør gis adgang til å bestemme hvordan slike saker skal behandles av UNE.

3.2 Gjeldende rett

UNE er et faglig uavhengig organ som avgjør klager over vedtak truffet av UDI etter utlendingsloven og statsborgerloven. Saker som byr på vesentlige tvilsspørsmål behandles i nemndmøte, der én nemndleder og to nemndmedlemmer deltar, jf. utl. § 78 første ledd. Er saken av mer prinsipiell betydning, kan den behandles i stornemnd, jf. utl. § 78 annet ledd og utlf. § 16-4. Det er da tre nemndledere og fire nemndmedlemmer som deltar.

Saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av nemndleder etter forberedelse av sekretariatet, jf. utl. § 78 tredje ledd. Det er nemndleder som beslutter sakens avgjørelsesform, jf. utl. § 78 femte ledd og utlf. § 16-7.

3.3 Departementets forslag

Å avgjøre klager i en sak om returtilskudd skiller seg på mange måter fra klagesaksbehandlingen i utlendingssaker ellers. På det tidspunktet en utlending søker om tilskudd til retur, har allerede utlendingsmyndighetene avslått vedkommendes søknad om opphold i Norge og utlendingen har en plikt til å forlate landet. Søknad om tilskudd til retur gjelder altså en annen type rettighet enn retten til oppholdstillatelse eller statsborgerskap. Når det er sagt, vil et tilskudd i forbindelse med retur kunne ha relativt stor økonomisk betydning for den som skal returnere.

På denne bakgrunn kan det argumenteres for at saker om tilskudd til retur ikke passer like godt inn i et nemndsystem, med bl.a. tilkalling av nemndmedlemmer til nemndmøter som deltar i avgjørelsen av saken. Nemndmøter, ev. med personlig fremmøte fra klager og dennes advokat og tolk, er den mest ressurskrevende avgjørelsesformen i UNE. Nå som UNE har overtatt som klageorgan i

tilskuddssaker, mener departementet at det vil være hensiktsmessig med en særskilt regulering av avgjørelsesformen i disse sakene.

Departementet foreslår derfor at utl. § 78 og tilhørende forskriftsbestemmelser ikke skal gis anvendelse i tilskuddssakene. UNEs direktør gis med forslaget en adgang til å bestemme hvordan slike saker skal behandles av nemnda, dvs. at direktøren vil kunne gi retningslinjer om saksbehandlingen og avgjørelseskompetansen, herunder beslutte om slike saker skal behandles administrativt i linje eller av UNEs saksavdelinger og nemndledere.

Forvaltningslovens regler om bl.a. enkeltvedtak og klagebehandling vil gjelde som tidligere.

3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Justis- og beredskapsdepartementet var klageorgan i saker om tilskudd til retur i perioden 2017–2021, og departementet mottok ca. 40 saker totalt. Det har med andre ord vært forholdsvis få saker, og departementet har ikke grunn til å tro at dette vil endre seg nevneverdig som følge av at UNE nylig har overtatt som klageinstans. For UNE vil forslaget til endringer i bestemmelsene om avgjørelsesform kunne innebære en liten ressursbesparelse, da nemnda ikke vil være nødt til å behandle denne typen saker etter de ordinære saksbehandlingsreglene, men gis mulighet til å etablere en mer hensiktsmessig saksflyt for denne spesielle saksporteføljen.

4 Adgang til å ta lyd- og bildeopptak av muntlige forklaringer i UNE

4.1 Bakgrunn

I UNE avholdes det nemndmøter og saksforberedende samtaler i en rekke ulike typer utlendingssaker.

Mulighet for elektronisk saksbehandling og digitalisering er fremtiden for all saksbehandling i norsk forvaltning, også utlendingsforvaltningen. Det utvikles stadig digitale løsninger og muligheter for lyd- og bildeopptak med sikte på digitalisert eller elektronisk saksbehandling. Regjeringen ønsker dessuten å gjennomføre «et taktskifte» i digitaliseringen av offentlig sektor, jf. Hurdalsplattformen. Adgang til å gjøre lyd- og bildeopptak av muntlige forklaringer, og på sikt også den muntlige saksbehandlingen i nemndmøter med personlig fremmøte i UNE, bør for fremtiden være en del av dette. Forslaget her er ment å tydeliggjøre adgangen til å kunne innhente opplysninger også gjennom lyd- og bildeopptak.

Departementet mener at forklaringer som klagere og vitner gir muntlig til UNE i forbindelse med behandling av klager og omgjøringsanmodninger bør sikres bedre. Disse forklaringene inngår som bevis i saken. Troverdighet er tema i mange saker og sakstyper, og noen saker byr på vanskelige bevisvurderinger. Spesielt taler hensynet til notoritet og dokumentasjon av sentrale bevis i saken, samt hensynet til rettssikkerhet for klageren, for at muntlige forklaringer sikres ved lyd- og bildeopptak, som lagres digitalt på saken.

4.2 Gjeldende rett

Utlendingsloven § 83 a (behandling av personopplysninger) trådte i kraft 20. juli 2018 og fastsetter i første ledd at utlendingsmyndighetene kan behandle personopplysninger når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven. Etter innføringen av § 83 a er det ikke lenger behov for samtykke som behandlingsgrunnlag i den generelle saksbehandlingen på utlendingsfeltet. Begrepet «behandle» omfatter bl.a. innsamling, registrering, organisering og lagring av personopplysninger, jf. personopplysningsloven, som trådte i kraft 20. juli 2018 og som inkorporerer EUs personvernforordning (EU) 2016/679 som norsk lov.

I 2009 ble det gitt en bestemmelse som åpnet for at UDI kan ta lydopptak under asylintervju, se utlf. § 17-2. Før dette benyttet UDI lydopptak etter samtykke fra søkeren. UDI kan også ta lydopptak i sammenheng med språkanalyse etter utlf. § 17-7 første ledd bokstav h. Politiet fikk 1. januar 2014 hjemmel til å kunne ta lyd- og bildeopptak av samtaler med asylsøkere under registrering, se utlf. § 17-21 syvende ledd. Samtidig ble utlf. § 17-2 siste ledd endret, slik at UDI fikk adgang til å ta både lyd- og bildeopptak i asylintervju.

Begrunnelsen for at UDI og senere politiet fikk hjemmel til å kunne ta lyd- og bildeopptak i asylsaker, var bl.a. behovet for å sikre at opplysningene i saken har høy kvalitet og for å ivareta søkerens rettssikkerhet. I forarbeidene er det også pekt på hensynet til kvalitetssikring og oppfølging av tolketjenestene, mulighet for å kvalitetssikre rapportene fra registrering og intervju, forvaltningens mulighet for å følge opp klager som retter seg mot gjennomføringen av samtaler, samt behovet for å dokumentere søkerens opplysninger hvis søkeren senere bestrider innholdet i rapporten.

Departementet viser til høringsbrev og -notat fra daværende Arbeids- og inkluderingsdepartement av 23. mars 2009 til utlf. § 17-2 siste ledd.

Videre har domstolene en generell hjemmel til å ta lyd- og bildeopptak av forklaringer som avgis under rettsforhandlinger og ved bevisopptak både i sivile saker og i straffesaker. Hovedregelen er at forklaringene parten(e) og vitne(r) avgir skal sikres gjennom lyd- og bildeopptak, se tvisteloven § 13-7 og straffeprosessloven § 23, som ble endret og trådte i kraft 1. oktober 2018. Ved utredning av behovet for lyd- og bildeopptak av muntlige forklaringer i domstolene ble det bl.a. lagt vekt på effektivisering og at det er et reelt behov for å kunne fastslå og etterprøve hva som blir forklart under rettsmøter.

4.3 Forholdet til personopplysningsloven

EUs nye personvernforordning (GDPR) trådte i kraft i EU 25. mai 2018 og forplikter Norge gjennom EØS-avtalen. Den nye personopplysningsloven trådte i kraft 20. juli 2018, og inkorporerer forordningen i § 1, slik at forordningens tekst som utgangspunkt gjelder som norsk lov. Et lyd- og bildeopptak i en utlendingssak i nemndmøte eller i saksforberedende samtale, vil regnes som behandling av en personopplysning, og må behandles i overensstemmelse med personopplysningsloven og forordningen. Innslag av særlige kategorier av personopplysninger etter artikkel 9 vil være sentralt i slike opptak. Her kan utlendingen f.eks. oppgi etnisitet, religion, politisk tilknytning, seksuell legning, helsemessige forhold mv.

Forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav a til f oppstiller seks alternative og likeverdige grunnlag for behandling av personopplysninger. De behandlingsgrunnlagene som kan få betydning for lyd- og bildeopptak av nemndmøter og saksforberedende samtaler er alternativ a (samtykke) og alternativ f (nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet).

4.4 Departementets forslag

Innhenting av personopplysninger ved lyd- og bildeopptak kan oppleves inngripende av personer som befinner seg i en sårbar situasjon (f.eks. asylsøkere). Departementet mener derfor at denne formen for innsamling av opplysninger bør ha særskilt hjemmel i forskriften, selv om utl. § 83 a gir en generell bestemmelse om behandling av personopplysninger, herunder innsamling av personopplysninger, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven.

Etter utl. § 78 (avgjørelsesformer mv. i Utlendingsnemnda) åttende ledd kan Kongen bl.a. gi regler om nemndas arbeidsform og om den nærmere behandlingen av sakene. Det er allerede forskriftsfestet at både UDI og politiet kan ta lyd- og bildeopptak av samtaler med asylsøkere. Hensynet til et sammenhengende og konsekvent regelverk tilsier at også UNE bør få en forskriftsfestet adgang til dette.

De samme hensynene som begrunner at UDI, politiet og domstolene har fått hjemmel til å kunne ta lyd- og bildeopptak taler for at UNE bør få en tilsvarende adgang til opptak av muntlige forklaringer. Det vises til forslaget til ny bestemmelse i utlf. § 16-15.

UNE behandler en rekke saker i nemnd med personlig fremmøte. Da opptar nemnda forklaring fra klageren. Muntlig vitneførsel er heller ikke uvanlig, f.eks. i asylsaker og enkelte familieinnvandringssaker. I noen saker opptar UNE også forklaringer ved bruk av saksforberedende samtaler. Forklaringer fra klagere og vitner er en del av avgjørelsesgrunnlaget og inngår som bevis i saken. Slike forklaringer har derfor betydning for sakens resultat. Troverdighet er ellers tema i mange sakstyper og kan by på vanskelige bevisvurderinger.

Når forklaringene som gis er viktige bevis, bør forklaringene bli sikret på best mulig måte. Dette gjelder uavhengig av sakstype.

I dag sikres forklaringer som avgis i nemndmøte vanligvis ved at UNE skriver et sammendrag av forklaringen(e) i etterfølgende vedtak, eller i noen tilfeller ved at det skrives et sammendrag eller referat som inngår som særskilt saksdokument i saken. Ved saksforberedende samtaler skrives det alltid referat som blir sendt klageren for gjennomlesing før saken avgjøres. Ved nemndmøter blir saken som regel avgjort ved rådslaging under nemndsamlingen, etter at klageren og ev. vitner og advokat/fullmektig er hørt og har forlatt møtet. Lyd- og bildeopptak kan da sikre notoriteten av muntlige opplysninger som er gitt og at saken avgjøres på riktig grunnlag.

Forslaget til ny bestemmelse vil gjelde alle sakstyper som faller inn under utlendingsloven, samt muntlige forklaringer som avgis i statsborgerskapsaker. Det anses ikke nødvendig å innføre en særskilt bestemmelse om dette i statsborgerloven eller statsborgerforskriften, da statsborgerloven § 27 tredje ledd

viser til at utl. § 78 gjelder tilsvarende ved behandling av saker om statsborgerskap.

Lydopptak vil styrke rettssikkerheten for klageren i saken. Opptak vil være en fordel når klageren f.eks. reiser innsigelser mot innholdet i rapporter eller sammendrag av muntlige forklaringer i klagevedtaket, i anmodninger om omgjøring eller dersom det reises søksmål eller det anføres språklige misforståelser som følge av bruk av tolk eller kulturelle forhold.

Lyd- og bildeopptak kan også fremme tilliten til UNEs saksbehandling. Opptak bør derfor ikke være avhengig av om klageren gir samtykke eller ikke, men bli en standardisert del av saksbehandlingen.

Lyd- og bildeopptak kan også være ressursbesparende, ved at referat av opplysningene i vedtak og beslutninger kan kortes ned under henvisning til forliggende opptak som klageren kan få tilgang til. Det kan også bidra til å effektivisere etterfølgende arbeid med saken, f.eks. ved anmodning om omgjøring, og bidra til å effektivisere saksbehandlingen og sikre god opplysning i etterfølgende saker, f.eks. ved ny eller fornyet søknad om oppholdstillatelse, familieinnvandringssøknader fra familiemedlemmer eller i tilbakekallssaker.

Departementet er kjent med at lydopptak av asylintervju har vært til hjelp i klagebehandlingen og kontrollen av UDIs vedtak i enkelte saker der klageren bestrider innholdet i referatet fra asylintervjuet. Lyd- og bildeopptak i UNE kan også benyttes for å vurdere om det er avgitt uriktig forklaring og ev. oppfølging av dette, f.eks. gjennom bruk av utvisningsinstituttet eller ved anmeldelse for uriktig forklaring.

Lyd- og bildeopptak kan også bidra til å ivareta kontrollhensyn, f.eks. ved at avvik eller endringer i klagerens eller andres forklaringer kan påvises. Opptak kan også gi grunnlag for etterfølgende oppfølging og kontroll av tolkeordningen og forvaltningen selv, f.eks. i forbindelse med tilsyn og oppfølging av tolkeordningen eller som dokumentasjon på anført uønsket atferd hos saksbehandler, nemndleder eller nemndmedlemmer.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å innføre en bestemmelse for å kunne ta lyd- og bildeopptak, se forslag til utlf. § 16-15 første ledd. Men det må kunne gjøres unntak når UNE ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak eller når andre særlige grunner tilsier det, se forslag til utlf. § 16-15 annet ledd. Når det gjelder «særlige grunner» mener departementet at opptak ikke skal finne sted dersom klageren eller andre som skal avgi forklaring motsetter seg dette, f.eks. fordi de vegrer seg mot å forklare seg om traumer eller andre hendelser av personlige grunner, eller dersom de uttrykker frykt for at slike opptak kan komme på avveie.

Det er en forutsetning at UNE, forut for opptak, gir klageren eller vitner informasjon om at UNE ønsker å ta lyd- eller bildeopptak, årsaken til dette og hva som er formålet med opptaket, se forslagets § 16-15 tredje ledd. UNE skal for øvrig informere klageren eller vitnet om at lyd- og bildeopptak blir en del av saken og ev. vil kunne avspilles under rettsforhandlingene dersom saken kommer for domstolene.

Klageren vil ha samme rett til utlån av opptak som til innsyn i sakens øvrige dokumenter, se forslag til utlf. § 16-15 fjerde ledd. Også andre som avgir forklaring vil ha rett til innsyn i sin del av forklaringen. Opptaket må arkiveres på

en tilfredsstillende måte i henhold til personopplysningsloven og EUs personvernforordning.

4.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Per i dag har UNE ikke en fungerende praktisk løsning for å kunne ta lyd- og bildeopptak. Å utbygge et tilrettelagt system for slike opptak i UNE vil kreve økonomiske og tekniske ressurser. Det må forventes kostnader til innkjøp av utstyr for lyd- og bildeopptak, samt noen kostnader knyttet til lagring og oppbevaring av dette materialet på en tilfredsstillende måte. Utover dette forventes det ingen større administrative eller økonomiske konsekvenser.

Departementet mener likevel at det er hensiktsmessig å innføre en hjemmel for å kunne ta slike opptak, og at de økonomiske og praktiske forutsetninger for å starte med slike opptak må løses gjennom de ordinære budsjettprosessene. Det vises til at domstolene har fått slik hjemmel i tvisteloven (i 2008) og straffeprosessloven (i 2018), men at det i praksis i liten utstrekning er blitt gjort opptak pga. manglende permanente løsninger for opptak av lyd og bilde.

5 Endringer vedrørende oppnevningen av nemndmedlemmer til Utlendingsnemnda m.m.

5.1 Bakgrunn

Det ble i 2020 gjort enkelte endringer i oppnevningen av nemndmedlemmer til UNE som del av en fornyet gjennomgang av klageordningen på utlendingsfeltet.

Endringene som foreslås her har bakgrunn i erfaringer fra prosessen med å oppnevne nye nemndmedlemmer for perioden 2021–2024. Det er i all hovedsak endringer som relaterer seg til rent praktiske sider ved oppnevningen.

Nemndmedlemmene i innværende periode er oppnevnt for en periode på fire år. Endringene som foreslås vil derfor først være relevante i forbindelse med oppnevningen av nye nemndmedlemmer høsten 2024 for perioden 2025–2028.

5.2 Gjeldende rett

I dag oppnevnes nemndmedlemmene i UNE av Justis- og beredskapsdepartementet, etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund, Samfunnsviterne og et utvalg humanitære organisasjoner. Det stilles også visse vilkår for å kunne oppnevnes som nemndmedlem.

Utlendingsloven § 77 fjerde ledd lyder:

«Utlendingsnemnda skal ha nemndmedlemmer oppnevnt av departementet etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund, Samfunnsviterne og humanitære organisasjoner. Medlemmene oppnevnes for fire år. Vervet er frivillig, og den enkelte må derfor si seg villig til å påta seg vervet. Nemndmedlemmene skal opptre uavhengige og uten bindinger til den aktør som har foreslått dem. Gjenoppnevning kan foretas én gang. Suppleringer i løpet av perioden foretas av departementet etter forslag fra de samme instansene.»

Utover de ordinære vilkårene for å kunne bli oppnevnt som nemndmedlem, er det i tillegg enkelte yrkesgrupper/profesjoner som ikke kan oppnevnes. Dette er regulert i utl. § 77 sjette ledd:

«Ansatte i departementene, praktiserende advokater og advokatfullmektiger kan ikke være nemndmedlemmer.»

Det er det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen som fastsetter hvilke humanitære organisasjoner som skal ha forslagsrett, jf. utlf. § 16-3 annet ledd, som lyder:

«Departementet fastsetter også hvilke humanitære organisasjoner som skal ha forslagsrett. Slik rett kan bare gis til organisasjoner som arbeider på flyktning-, asyl- eller innvandringsområdet og har sagt seg villige til å være forslagsstillere. Departementet kan gi retningslinjer om hvor mange nemndmedlemmer den enkelte organisasjon kan foreslå.»

I forbindelse med oppnevning høsten 2020 for perioden 2021–2024 ble følgende organisasjoner ansett for å jobbe på flyktning-, asyl- og innvandringsområdet og dermed invitert til å være forslagsstillere: Amnesty International Norge, Antirasistisk senter (ARS), Caritas Norge, Flyktinghjelpen, Født Fri, Human Rights Service (HRS), Innvandrernes landsorganisasjon (INLO), Kristent interkulturelt arbeid (KIA), LIM – likestilling, integrering, mangfold, Mellomkirkelig råd, Minotenk – minoritetspolitisk tenketank, Multikulturelt initiativ- og ressursnettverk, Norsk Folkehjelp, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), Redd Barna, Norges Røde Kors, Selvhjelp for innvandrere og flyktinger (SEIF), Organisasjonen mot Offentlig Diskriminering (OMOD), MiRA – Ressurssenter for kvinner med minoritetsbakgrunn, Stefanusalliansen og Stiftelsen Fargespill.

Av 370 foreslåtte kandidater oppnevnte departementet 323 nye nemndmedlemmer.

Når det gjelder oppnevningen av nemndmedlemmene, er det i utlf. § 16-3 første ledd lagt opp til at antallet fordeles likt mellom de som er foreslått av de ulike gruppene forslagsstillere :

«Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter antall nemndmedlemmer som skal oppnevnes. De oppnevnes for fire år. Antallet fordeles likt mellom dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne til sammen, og de humanitære organisasjonene. Nemndmedlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent av medlemmene, jf. likestillingsloven § 13 første ledd bokstav e.»

Departementet oppnevner også nemndmedlemmer til stornemnd. I invitasjonen til å fremme forslag til nemndmedlemmer ber departementet om at forslagsstillerne også spiller inn kandidater som kan være aktuelle for være stornemndmedlemmer. Utlendingsloven § 78 første og annet ledd lyder:

«I den enkelte saken deltar en nemndleder og to nemndmedlemmer, jf. likevel annet og tredje ledd. Det ene nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne. Det andre nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Den enkelte nemndsamlingen kan behandle flere saker.

Ved behandling av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene trekkes ut blant dem som er

oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne. De andre to trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Nemndlederne deltar i, og en av dem leder, stornemnda i henhold til fastsatt ordning. Medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av departementet for fire år. Kongen kan gi regler om hvilke saker som skal behandles i stornemnd, og om myndighet til å avgjøre hvorvidt en sak som er brakt inn for behandling i stornemnda, skal antas til behandling.»

Av de 323 nemndmedlemmene som ble oppnevnt for inneværende periode, ble 17 oppnevnt av departementet til å sitte i stornemnd, herunder fire faste nemndmedlemmer og de øvrige som varamedlemmer. Antallet samsvarer med UNEs behov.

5.3 Departementets forslag

5.3.1 Forslag om å endre betegnelsen «humanitære organisasjoner» til «frivillige organisasjoner»

Både i utl. § 77 fjerde ledd og i utlf. § 16-3 annet ledd er en gruppe forslagsstillere som kan foreslå kandidater til vervet som nemndmedlemmer i UNE omtalt som «humanitære organisasjoner». Disse organisasjonene må «arbeide på flyktning-, asyl- eller innvandringsområdet». Det er ikke gitt noen nærmere begrunnelse i forarbeidene for valget av betegnelsen «humanitære organisasjoner», men med tanke på at flyktning- og asylområdet ofte vil ha en humanitær side, særlig i internasjonal sammenheng, er valget av formulering forståelig.

I første oppnevningrunde i 2000 var det Amnesty, Antirasistisk senter, Flyktningshjelpen, INLO, KIA, MiRA, Norsk Folkehjelp, NOAS, OMOD, Redd Barna, Røde Kors, Mellomkirkelig Råd, SEIF og SOS Rasisme som ble invitert til å være forslagsstillere. Flertallet av disse kan sies å ha en tydelig humanitær profil. I forbindelse med oppnevningen for perioden 2017–2020 var det viktig å få flere organisasjoner enn tidligere til å foreslå nemndmedlemmer, bl.a. fordi det var behov for flere kandidater fra denne gruppen forslagsstillere (de «humanitære organisasjonene»). Det ble da sett hen til de organisasjonene som får tilskudd fra Stortinget på posten «Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet», og som i tillegg kunne sies å oppfylle kriteriet i utlf. § 16-3. Disse ble da gitt forslagsrett.

Gruppen av organisasjoner som var forslagsstillere ved siste oppnevningrunde i 2020 arbeider alle på flyktning-, asyl- eller innvandringsområdet, men de har ulik vinkling, målgruppe og arbeidsform. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre betegnelsen på organisasjonene til «frivillige organisasjoner». Frivillige organisasjoner defineres som ikke-offentlig styrte organisasjoner som bygger på frivillig innsats, og dette brukes som en overordnet betegnelse på en rekke ulike typer organisasjoner, herunder humanitære organisasjoner. Departementet er av den oppfatning at den foreslåtte betegnelsen på en bedre måte gjenspeiler mangfoldet blant organisasjonene som blir spurt om å være forslagsstillere. Departementet kan ikke se at en noe videre formulering vil gi praktiske konsekvenser for oppnevningen, da vilkåret i utlf. § 16-3 annet ledd er uforandret og gir grunnlaget for den reelle avgrensingen av hvem som kan være forslagsstiller.

5.3.2 Forslag til justering i vilkårene for å kunne oppnevnes som nemndmedlem

I 2020 ble det vedtatt en lovendring om at departementsansatte og praktiserende advokater eller advokatfullmektiger ikke kan oppnevnes som nemndmedlemmer. Dette ble i Prop. 50 L (2019–2020) *Endringer i utlendingsloven (oppnevning av nemndmedlemmer til Utlendingsnemnda)* bl.a. begrunnet med at det på tilsvarende måte som i domstolene er behov for å utelukke noen yrkesgrupper fra å bli oppnevnt til UNE. Formålet har først og fremst vært å styrke tilliten til de som oppnevnes, ved å sikre et tydelig skille mellom dem som kan opptre på vegne av utlendingen og dem som kan ta del i avgjørelsen.

I forbindelse med oppnevningen i 2020 fikk Justis- og beredskapsdepartementet spørsmål om unntaket også gjelder for politiadvokater. De samme hensynene som gjør seg gjeldende for praktiserende advokater og advokatfullmektiger taler også for at politiadvokater ikke oppnevnes som nemndmedlemmer, da også politiadvokater kan komme i en tilsvarende rollekonflikt som privatpraktiserende advokater/advokatfullmektiger. Se også omtale av unntaket for advokat/advokatfullmektig i Prop. 50 L (2019–2020) side 11. Unntaket for politiadvokater ble innfortolket som en naturlig språklig forståelse av utl. § 77 i forbindelse med oppnevningen i 2020, men departementet foreslår nå at politiadvokater også nevnes eksplisitt i lovteksten.

Departementet vurderte i etterkant av endringene som ble foreslått i Prop. 50 L (2019–2020) å gjøre unntak for flere yrkesgrupper på bakgrunn av innspill i høringsrunden. Departementet finner imidlertid ikke at det er behov for ytterligere unntak, da saksporføljen til UNE er relativt avgrenset sammenliknet med domstolene, hvor det er mange flere unntak for hvem som kan oppnevnes som legdommer. De ordinære reglene for habilitet i forvaltningsloven § 6 gjelder for øvrig for nemndmedlemmer til UNE, og det vil avverge situasjoner hvor det kan være en relasjon mellom nemndmedlemmer og partene i saken som kan svekke tilliten til upartiskhet.

5.3.3 Forslag til endring i formuleringen «lik fordeling» i utlf. § 16-3 første ledd

I utlf. § 16-3 første ledd vises det til at antallet nemndmedlemmer som oppnevnes «fordeles likt mellom dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne til sammen, og de humanitære organisasjonene». Bakgrunnen for en lik fordeling er at det til det enkelte nemndmøte blir trukket ut ett nemndmedlem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne, og ett nemndmedlem som er oppnevnt etter forslag fra organisasjonene, jf. utl. § 78 første ledd. Dette tilsier at det bør være en relativt jevn fordeling av oppnevnte medlemmer fra de to hovedgruppene, slik at arbeidsmengden/antall nemndmøter som det enkelte nemndmedlem skal delta på blir relativt likt fordelt blant de oppnevnte. Konsekvensen av at det ev. ikke er en helt lik fordeling mellom nemndmedlemmene fra de to gruppene er at nemndmedlemmer som er foreslått av forslagsstillerne med færrest kandidater vil bli trukket ut noe oftere enn de øvrige.

I praksis har det vist seg vanskelig å få til en helt lik fordeling av nemndmedlemmer mellom gruppene. Samfunnsviterne og Juristforbundet har mange medlemmer, og tematikken som behandles i nemnda vil for mange

samfunnsvitere og jurister være av faglig interesse. Disse organene har derfor få problemer med å rekruttere tilstrekkelig med kandidater som foreslås som nye nemndmedlemmer. Også statsforvalterne har i utgangspunktet et stort nettverk å ta utgangspunkt i når de skal foreslå kandidater, selv om antallet som foreslås av de ulike statsforvalterne varierer betraktelig.

De «humanitære organisasjonen» som har forslagsrett varierer i størrelse, og for mange av de mindre organisasjonene vil det være vanskelig å finne et tilstrekkelig antall interesserte kandidater ved hver oppnevning. Medlemsmassen er antakelig for mange ganske stabil, dvs. at det også kan være vanskelig å finne nye kandidater etter hvert (medlemmer kan bare sitte i to perioder, og altså gjenoppnevnes bare én gang). Disse organisasjonene spiller også normalt inn et større antall kvinner enn menn.

Ved oppnevningen skal departementet tilfredsstillende kravene til jevn kjønnsfordeling i medhold av likestillings- og diskrimineringsloven, noe som ikke kan fravikes. Departementet tilstreber også en viss geografisk fordeling blant kandidatene som oppnevnes, noe som er vanlig ved oppnevning av medlemmer til større utvalg. Med dette som utgangspunkt er det derfor vanskelig å få til en absolutt «lik fordeling» mellom nemndmedlemmer foreslått av statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne på den ene siden, og de humanitære organisasjonene på den annen. Departementet foreslår derfor at ordlyden i utlf. § 16-3 første ledd endres til at antallet fordeles «så likt som mulig» mellom de to gruppene forslagsstillere.

5.3.4 Forslag om endring av oppnevning av stornemndmedlemmer

I stornemndmøtene deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene skal være foreslått av statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne, og to skal være foreslått av de humanitære organisasjonene. Etter utlendingsloven § 78 andre ledd er ordningen at departementet skal oppnevne faste nemndmedlemmer og varamedlemmene til stornemnda for fire år.

I Ot.prp. nr. 31 (2004-2005) s. 48-49 drøftet departementet spørsmålet om hvorvidt det skulle være faste nemndmedlemmer i stornemnda, som velges for hele fireårsperioden. Departementet la særlig vekt på at det var ønskelig at stornemndmedlemmene skulle bygge opp erfaring, og falt derfor ned på et forslag om faste nemndmedlemmer, noe Stortinget sluttet seg til. Det ble også forutsatt i forarbeidene at ordningen ga mulighet for å velge ut stornemndmedlemmer med «kompetanse».

Erfaring har vist at det er få stornemndsaker i løpet av en fireårsperiode. I 2020 var det fire saker som ble behandlet i stornemnd, men normalt forekommer det bare én til to saker per år, og noen år er det ingen saker. Det er derfor liten realitet i at det gjennom ordningen med faste stornemndmedlemmer sikres at stornemndmedlemmene bygger opp særlig erfaring. Når det gjelder forutsetningen i forarbeidene om at man skal kunne vektlegge «kompetanse» i utvelgelsen, står dette i et uklart forhold til at det er tale om et verv som lekmedlem.

Departementet foreslår å gå bort fra dagens ordning med at departementet oppnevner faste nemndmedlemmer til stornemnda. Spørsmålet om hvilke nemndmedlemmer som skal delta i stornemndmøter bør i stedet avgjøres ved at

UNE trekker ut nemndmedlemmer på samme måte som til nemndmøter ellers. For å sikre at de nemndmedlemmene som deltar i stornemndmøter har erfaring med utøvelse av vervet, bør det imidlertid bare trekkes ut nemndmedlemmer som også har hatt vervet som nemndmedlem i en tidligere fireårsperiode. De fleste nemndmedlemmer sitter i to perioder, og det bør derfor være tilstrekkelig med aktuelle kandidater selv med denne avgrensningen.

De foreslåtte endringene gjennomføres ved at setningen «*Medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av departementet for fire år*» i utlendingsloven § 78 andre ledd fjernes. I forskriftens § 16-4 femte ledd foreslås det å tilføyes at det «*så langt det er mulig skal trekkes ut nemndmedlemmer til stornemnd som allerede har innehatt verv som nemndmedlem i en tidligere fireårsperiode*».

5.3.5 Rette opp henvisning til likestillings- og diskrimineringsloven

Det foreslås også å rette opp henvisning til likestilling- og diskrimineringsloven i utlf. § 16-3 første ledd. Henvisningen er ved en feil ikke oppdatert i forbindelse med vedtakelse av ny likestillings- og diskrimineringslov. Riktig henvisning skal være «likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd bokstav e».

5.3.6 Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget innebærer ingen endringer som medfører økte kostnader, da justeringene er av teknisk karakter.

6 Forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften

Forslag til endringer i utlendingsloven

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 77 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Utlendingsnemnda skal ha nemndmedlemmer oppnevnt av departementet etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund, Samfunnsviterne og *frivillige* organisasjoner.

§ 77 sjetten ledd skal lyde:

Ansatte i departementene, praktiserende advokater/*politiadvokater* og advokatfullmektiger kan ikke være nemndmedlemmer.

§ 78 første ledd skal lyde:

I den enkelte saken deltar en nemndleder og to nemndmedlemmer, jf. likevel annet og tredje ledd. Det ene nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne. Det andre nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra *frivillige* organisasjoner. Den enkelte nemndsamlingen kan behandle flere saker.

§ 78 annet ledd skal lyde:

Ved behandling av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne. De andre to trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra *frivillige* organisasjoner. Nemndlederne deltar i, og en av dem leder, stornemnda i henhold til fastsatt *ordning*. *Kongen* kan gi regler om hvilke saker som skal behandles i stornemnd, og om myndighet til å avgjøre hvorvidt en sak som er brakt inn for behandling i stornemnda, skal antas til behandling.

§ 78 syvende ledd skal lyde:

Nemndleder kan beslutte at nemndmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter dersom det er ubetenkelig. Før nemnda treffer beslutning om fjernmøte hvor utlendingen kan møte, skal utlendingen gis rett til å uttale seg.

Gjeldende § 78 syvende og åttende ledd, blir nytt åttende og niende ledd.

§ 90 a nytt tredje ledd skal lyde:

Lovens § 78 med tilhørende forskriftsbestemmelser om avgjørelsesformer i Utlendingsnemnda gjelder ikke i saker om tilskudd etter første ledd. Nemndas direktør gir nærmere retningslinjer om saksbehandlingen og avgjørelseskompetansen.

Forslag til endringer i utlendingsforskriften

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 16-3 første og annet ledd skal lyde:

Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter antall nemndmedlemmer som skal oppnevnes. De oppnevnes for fire år. Antallet fordeles *så likt som mulig* mellom dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne, og *dem* som er oppnevnt etter forslag fra de *frivillige* organisasjonene. Nemndmedlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Hvert

kjønn skal være representert med minst 40 prosent av medlemmene, jf. *likestillings- og diskrimineringsloven § 28 første ledd bokstav e.*

Departementet fastsetter også hvilke *frivillige* organisasjoner som skal ha forslagsrett. Slik rett kan bare gis til organisasjoner som arbeider på flyktning-, asyl- eller innvandringsområdet og har sagt seg villige til å være forslagsstillere. Departementet kan gi retningslinjer om hvor mange nemndmedlemmer den enkelte organisasjon kan foreslå.

§ 16-4 femte ledd skal lyde:

Ved avgjørelse av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av medlemmene trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra statsforvalterne, Norges Juristforbund og Samfunnsviterne. De andre to trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra *frivillige* organisasjoner. *Nemndmedlemmene til stornemnd skal så langt det er mulig trekkes ut blant nemndmedlemmer som allerede har hatt verv som nemndmedlem i en tidligere fireårsperiode.* Bestemmelsen i § 16-8 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende. Vedtaket eller uttalelsen underskrives av den nemndlederen som leder stornemnda

Ny § 16-15 skal lyde:

§ 16-15. Lyd- og bildeopptak av opplysninger som gis i nemndmøter med personlig fremmøte og saksforberedende samtaler i Utlendingsnemnda

Det kan tas lyd- og bildeopptak av nemndmøter med personlig fremmøte og saksforberedende samtaler i Utlendingsnemnda.

Opptak skal unnlates når

- a) Utlendingsnemnda ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak*
- b) særlige grunner tilsier at slikt lyd- og bildeopptak ikke tas.*

Utlendingen, vitner og øvrige deltakere i nemndmøter og saksforberedende samtaler skal på forhånd varsles om at det blir tatt opptak.

Utlendingen og vitner har samme rett til utlån av opptak som de har til innsyn i sakens øvrige dokumenter.

Skal opptaket skrives ut, kan Utlendingsnemnda selv forestå dette eller overlate det til utlendingen eller vitnet.

Opptaket inngår som en del av saksdokumentene og arkiveres som en del av saken.